

Asia: VN/6181/2021

Pelastusalan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toimintaohjelmaluonnos, tasa-arvoinen ja yhdenvertainen pelastustoimi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sisäministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto liittyen pelastusalan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toimintaohjelmaluonnokseen.

Lastensuojelun Keskusliitto pitää tärkeänä, että pelastusalan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toimintaohjelmaa on työstetty ja pitää sitä kokonaisuudessaan tärkeänä asiakirjana. Toimintaohjelma on tärkeä muun muassa siitä näkökulmasta, että sen tulisi vahvistaa monikulttuurisuutta alalla ja tukea ja edistää kielellisten oikeuksien toteutumista. Keskusliitto arvostaa toimintaohjelman taustaksi tehtyä selvitystyötä (kyselyt ja selvitykset s. 7) ja pyrkimystä niiden pohjalta kehittää alan toimintaa. Koska kyseessä on toimintaohjelmaluonnos, toimenpide-ehdotukset tulevat varmasti vielä tarkentumaan ja konkretisoitumaan.

Keskusliitto kiittää sitä, että toimintaohjelmassa on kiinnitetty huomiota tasa-arvoisiin perhevapaiden käyttömahdollisuuksiin ja huomioitu myös perhevapaauudistuksen linjauksia. Myös raskaus- ja äitiysasioita koskevat toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. YK:n lapsen oikeuksien komitea on suositellut Suomelle antamissaan päätelmissä (2011), että Suomi sopimusvaltiona tehostaa pyrkimyksiään edistää imetystä.

Toimintaohjelmaluonnoksessa on myös tuotu esiin vanhemmuuden tukemista koskevia merkityksellisiä toimenpide-ehdotuksia. Esille on nostettu eri perhemuotojen (mm. vuorovanhemmus) ja erilaisten perhetilanteiden huomioiminen. Lisäksi tärkeä linjaus on työajan jouston lisääminen työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi. Keskusliitto korostaa, että on tärkeää huomioida laajasti perhemuotojen ja perhetilanteiden moninaisuus toimintaohjelmassa.

Työryhmän teettämän kyselyn vastauksissa esitettiin ehdotus siitä, että pelastusalalla tulisi soveltaa entistä enemmän ”Sopivaa työtä kaikille” -ajattelua (s. 13). Asia on erittäin kannatettava mutta se ei vielä vahvasti kautta linjan näy toimintaohjelman kirjauksissa. Osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden rekrytointiin panostaminen on kuitenkin tästä näkökulmasta merkittävä toimenpide-ehdotus. Keskusliitto pitää hyvänä, että toimintaohjelman koulutusta ja rekrytointia koskevissa toimenpide-ehdotuksissa näkyy pyrkimys siihen, että alalle rekrytoituminen noudattaa yhteiskunnan monimuotoista väestörakennetta. Keskusliitto pitää tärkeinä kirjauksina myös rekrytointiprosessin

tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kehittäviä toimenpiteitä. Erittäin kannatettavaa on myös se, että toimintaohjelmassa tuodaan esille toimialan viestinnän, välineiden, tilojen ja tiedotuksen osalta niiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta.

Keskusliitto pitää hyvänä ja tärkeänä, että palokuntanuorisotyö on osana toimintaohjelmaa. Toimintaohjelmassa toimenpide-ehdotuksia palokuntanuorisotyöhön on kuitenkin vain yksi. Toimenpide-ehdotuksessa todetaan, että ”sopimuspalokuntien, joilla on palokuntanuorisotoimintaa, tulee saattaa toimintansa lain lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä vaatimalle tasolle”. Keskusliitto ei pidä tätä riittävänä kirjauksena, sillä lain mukaan toiminnan järjestäjällä on oikeus mutta ei velvollisuutta selvittää vapaaehtoiseksi hakevan rikostausta, jos vapaaehtoinen on tehtävässään suoraan ja säännöllisesti tekemisessä lasten kanssa (laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (28.2.2014/148)). Keskusliitto pitää tärkeänä, että palokuntanuorisotyössä toimenpide-ehdotukseksi asetetaan selkeästi, että palokuntanuorisotyössä selvitetään säännönmukaisesti lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostausta, jos vapaaehtoinen on tehtävässään suoraan ja säännöllisesti tekemisessä lasten kanssa, vaikka laki ei siihen velvoitakaan.

Yhtenäisten toimintaohjeiden luominen ja vapaaehtoisten koulutus asiassa on ensiarvoisen tärkeää (ks. esim. Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Taiteen edistämiskeskus ja Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry: Toimintaohje. Lasten turvallisuutta lisäävät toimintatavat ja vapaaehtoisen rikostaustan selvittäminen <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2021/05/04825a82-rikostausta-toimintaohje2021.pdf>). Keskusliitto korostaa tässä yhteydessä myös lapsille ja nuorille annettavaa tietoa ja koulutusta asiasta.

Keskusliitto ehdottaa, että palokuntanuorisotyön osalta toimenpide-ehdotuksissa tuotaisiin laajemmin ja moniulotteisemmin esille lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta tärkeitä näkökulmia ja asioita. Esimerkiksi Partiossa on työskennelty pitkään moninaisuuden huomioimisen ja arvostamisen puolesta (<https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnanjohtaminen/moninaisuus/>) Lisäksi Partiossa kehoitetaan lippukuntia tekemään oma yhdenvertaisuussuunnitelmansa (<https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnanjohtaminen/moninaisuus/yhdenvertaisuussuunnitelma/>) Tällöin harrastustoiminnassa väistämättä pohditaan lasten ja nuorten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumisen kannalta keskeisiä asioita, kuten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista, syrjinnän kieltoa, kiusaamisen ehkäisyä ja siihen puuttumista, toiminnan esteettömyyttä ja saavutettavuutta kaikille lapsille sekä myös turvallista ympäristöä lasten ja nuorten harrastamiselle ja vapaa-ajalle.

Toimintaohjelmassa todetaan, että palokuntanuorisotyö on pelastustoimen merkittävä rekrytointiväylä. Se on myös tärkeää harrastustoimintaa siihen osallistuville lapsille ja nuorille. Se, että harrastustoiminta toteutuu yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta kunnioittavalla tavalla, on tärkeää siihen osallistuville lapsille ja nuorille sekä lisäksi mahdollisuus vaikuttaa alalle rekrytoituvien nuorten asenteisiin ja arvoihin.

Pollari Kirsi
Lastensuojelun Keskusliitto